

Bosna: Sporazum o nafti - nova sansa za privredu

Author: [Haris Abaspahic](#)

Sporazum o formiranju cene benzina mogao bi otvoriti put ekonomskom napretku.

Novogodisnje uskladjivanje cena nafte sirom Bosne i Hercegovine moglo bi se pokazati kao vazan korak u pravcu ekonomskog oporavka i prosperiteta ratom opustosene zemlje koji ju je ucinio jednom od najsiromasnijih u Evropi.

Pod pritiskom medjunarodne zajednice, vlasti u Bosni su 7.novembra potpisale sporazum kojim su ujednacene porske stope za benzin. Dva entiteta, Republika Srpska, RS, i Federacija, implemetirale su ovaj plan do kraja decembra, a oblast Brckog, kao zasebna administrativna oblast na severu zemlje, pridruzila im se 1.januara.

Analiticari veruju da ce harmonizacija doneti velike ekonomske koristi zemlji koju opterecuju gospodari rata koji grade sopstvene feude, te korumpirani politicari i poslovni ljudi.

"Nedostatak jedinstvenog trzista u Bosni i Hercegovini odigrao je kljucnu ulogu u onemogucavanju ekonomskog razvoja," izjavio je Renco Davidi, vodeci pravni i ekonomski strucnjak EU u zemlji.

Mada se zivotni standard u Bosni i Hercegovini posle rata popravio, oklevanje entiteta u da saradjuju oko niza pitanja, od trgovine do kretanja stanovnistva, otezavalo je prelazak na trzisnu ekonomiju.

Mada Bosna nema sopstvenu naftu, naftna industrija je igrala vaznu ulogu u njenom ekonomskom i drustvenom razvoju. Oko 15 procenata ukupnog budzetskog prihoda poticalo je od razlicitih poreza na gorivo.

Svake godine veliki deo javnih prihoda se gubio usled korupcije, prevara i sverca povezanih sa naftom. Zakonito ili nezakonito, posao sa naftom donosio je oko sto miliona konvertibilnih maraka drzavnim i privatnim uvoznicima.

Pre rata, nafta je uvozena i preradjivana u rafineriji u Bosanskom Brodu odakle je distribuirana sirom zemlje. U to vreme, najveći deo trzista nafte drzala je sarajevska kompanija "Energopetrol". Sledece dve kompanije po velicini bile su INA, iz Hrvatske, i "Jugopetrol", iz Srbije.

Rat je gotovo u potpunosti unistio rafineriju u Bosanskom Brodu. Posle rata, trziste nafte je podeljeno duz etnickih granica. Kompanija "Energopetrol" podelila se na dva dela, tako da je jedan ogranak kontrolisao trziste na teritorijama na kojima dominiraju Bosnjaci, a drugi na teritorijama na kojima dominiraju bosanski Srbi. INA BiH je drzala primat na teritorijama bosanskih Hrvata.

Posleratno zakonodavstvo omogucilo je ovim trima kompanijama da zadrze dominantne pozicije. Najvise rukovodstvo u svakoj od njih imenovala su vladajuće nacionalisticke partije koje su ove kompanije koristile za ostvarivanje licnih profita i politickih ciljeva.

Pod stranim i domacim pritiscima, entiteti su postepeno poceli da liberalizuju pravila za uvoz naftnih derivata. Pocele su da rastu male privatne naftne kompanije. Ipak, to je dovelo i do porasta obima sverca i izbegavanja placanja poreza. Rezultat je to da je monopol zamenjen pometnjom i haosom. Situacija je

dodatno iskomplikovana kada su u oblasti Brckog ustanovljene lokalne poreske i carinske vlasti.

Ovaj rivalitet izazvao je seriju malih naftnih ratova. Poslednji, krajem oktobra, izbio je kada je vlada RS smanjila taksu za održavanje puteva koja je bila uključena u krajnju maloprodajnu cenu goriva. Cilj je bio da se spreči kupovina u Brckom, gde su cene naftnih proizvoda bile najniže.

Ovaj potez je doneo novi priliv kupaca i budžetski prihod za RS. Ali, Federacija i Brcko su odgovorili još većim smanjenjem sopstvenih taksi. Rezultat je to da su kupci plaćali znatno manje za gorivo, ali u isto vreme i budžetski prihodi su opali za desetine miliona maraka.

Rat cenama značajno je ugrozio stend-baj kreditni aranžman Bosne i Hercegovine kod Međunarodnog monetarnog fonda, koji je zatražio odgovarajuću finansijsku disciplinu i zahtevao od međunarodne zajednice da intervenise.

Haris Abaspahic radi za Agenciju za regionalni ekonomski razvoj u Sarajevu.

Location: [Serbia](#)
[Croatia](#)
[Bosnia and](#)
[Herzegovina](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/bosna-sporazum-o-nafti-nova-sansa-za-privredu>